

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Svar till P-A Wiktorsson om Erikskrönikans författare

Axelsson, Roger

Fornvännen 2012(107):2, s. [128]-129

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/2012_128

Ingår i: samla.raa.se

Svar till P-A Wiktorsson om Erikskrönikans författare

Per-Axel Wiktorssons replik i *Fornvännen* 2011:4 på min bokanmälan i nr 2011:2 består vad jag kan se dels av en kritik av denna, dels av en sammanfattning av hans egna publicerade undersökningar (Wiktorsson 2011, s. 24 ff). Dessa utgår delvis från Bengt R. Jonssons (2010) identifiering av Erikskrönikans författare. Jag kommer här endast att kommentera den kritik som riktas mot min text.

Jag intresserar mig självfallet för Jonssons behandling av 1335 års förlikningsbrev från Katarina Bengtsdotter. Han ser brevet som »en möjlighet att placera Tyrgils i ett släktmässigt sammanhang» (s. 59) och konstaterar att det för hans undersökning är »av allra största betydelse» (ibid). I själva verket bygger bokens kapitel 4–6, och delar av kapitel 7, på att identifieringen av brevets Herr Tyrgils med hertigarnas sekreterare med samma namn är korrekt. Jonsson använder konsekvent sekreteraren Tyrgils ursprung, släktförbindelser och sociala nätverk som förklaringsmodell. Identifieringen är också bärande för bokens huvudresultat. Utan den har vi endast en sekreterare och kanik Tyrgils vars potentiella författarskap till Erikskrönikan vi inte kan utesluta, lika väl som vi inte kan utesluta någon annan av de potentiella författare som hittills föreslagits av forskningen. I och med det förlorar de övriga beläggen sin relevans för Jonssons undersökning. Om man, som Wiktorsson, genom handstilsstudier kan vinna någon ny kunskap så är det utmärkt. Det faller dock utanför vad vi diskuterar här, nämligen Jonssons undersökning.

Wiktorssons har missförstått min anmärkning angående den herretitel som Tyrgils har i 1335 års brev. Min kritik går ut på att Jonsson inte analyserar brevet i dess egen kontext utan låter sin hypotes vara styrande. Han får då det svar han efterfrågar. Att undersöka och redovisa alternativa tolkningar samt väga dessa mot varandra ingår i de minimikrav som vanligtvis ställs inom historisk forskning. Dessa uppfylls inte. Jonsson borde utgå från brevets egen kontext i stället för att försöka inordna det bland sina belegg rörande kaniken Tyrgils. En genomgång av de personer och orter som nämns i brevet hade t.ex. visat att marsken Håkan Matsson (hjørthorn) förutom i

detta brev förekommer i jordtransaktioner tillsammans med Tyrgils Klemensson åtta år tidigare (Gillingstam 1996, s. 66) och att jord i byn Stickelösa senare under medeltiden ägs av ättlingar till denne (jorden ärvdes av sonen Nils, inte Magnus som jag felaktigt påstår i min anmälan, s. 149 – detta har dock ingen betydelse för sakfrågan). Detta gör det högst troligt att den i brevet nämnde Tyrgils är identisk med Tyrgils Klemensson, och denne är inte aktuell i författarfrågan. Jonsson lyckas på intet sätt göra troligt att brevets *domino Thyrgillo* är herre i prästerlig bemärkelse, än mindre att han är identisk med sekreteraren Tyrgils. Han undviker dessutom att ens diskutera möjligheten att brevets Tyrgils har herretitel därför att han är riddare! Jonsson är bottenlöst lärd, idé- och initiativrik, men i det historiska hantverket brister det.

2011 publicerade två svenska historiker skrifter där de använder begreppet *faktoid*. I den ena undersöker Olle Ferm innebörden hos kung Magnus Erikssons smädenamn Smek. I den andra undersöker Birgitta Odén huruvida lundahistorikern Sture Bolin var påverkad av nazistiska strömningar under mellankrigstiden. Båda polemiserar, vad jag kan avgöra framgångsrikt, mot tidigare akademisk forskning som de anser ha etablerat sina resultat i forskarsamhället. I det förra fallet har faktoiden den aktningvärda åldern av nästan 200 år, i det senare inte ens 20. Odén definierar begreppet faktoid som »försanthållna felaktigheter som förekommer i >kunskapsauktoritativa sammanhang>» (s. 24 f). Jag vill med bestämdhet hävda att författaren Tyrgils Kristinasson är en faktoid i vardande. Med min bokanmälan hoppas jag medverka till att den inte får fäste. Om man ska fortsätta undersöka om kaniken Tyrgils författat Erikskrönikan så håller inte den genealogisk-biografiska metoden, det har Jonssons bok visat.

Referenser

- Axelsson, R., 2011. Recension av Bengt R. Jonsson, Erikskrönikans diktare – ett försök till identifiering. *Fornvännen* 106.
Ferm, O., 2011. *Kung Magnus och hans smädenamn Smek. Historien om en faktoid, dess ursprung, akademiska lan-*

- sering och spridning*. Runica et Mediævalia Opuscula 13. Stockholm.
- Gillingstam, H., 1996. *Brev ur askan. De i slottsbranden 1697 eller på annat sätt förlorade miscelaneabreven enligt äldre arkivförteckningar, Johan Peringskiölds anteckningar m. m.* Skrifter utgivna av Svenska Riksarkivet 17. Stockholm.
- Jonsson, B.R., 2010. *Erikskrönikans diktare – ett försök till identifiering*. Samlingar utgivna av Svenska forn-skriftsällskapet. Svenska skrifter 94. Uppsala.
- Odén, B., 2011. *Sture Bolin. Historiker under andra världskriget*. KVHAA:s Handlingar, historiska serien 27. Stockholm.
- Wiktorsson, P-A., 2011. *Äldre Västgötalagen och dess bilagor i Cod. Holm. B 59*. Del 1. Föreningen för Västgötalitteratur. Skara.
- 2012. Erikskrönikans diktare Tyrgils som skrivare och resenär. *Fornvännen* 106.

Roger Axelsson

Svenskt biografiskt lexikon

Box 12541

SE-102 29 Stockholm

roger.axelsson@riksarkivet.se

A Response On Gripping Beasts to Domeij Lundborg et al

As stated in my 2009 conference paper, it rested on a survey of over four hundred artifacts featuring the Gripping Beast motif and kept in collections in Norway, Sweden, Denmark, Iceland, and England—the largest survey of its kind to date. The aim of this rather brief communication was to share the results of my survey work, and contextualize how the results fit or challenged some of the existing research and ideas surrounding the motif in question. I reject the charge of plagiarism and welcome the opportunity to correct Domeij Lundborg et al.'s (2012) misrepresentations of the scholarship in my paper.

Plagiarism?

Neið's accusation of plagiarism is chronologically impossible and presents both an idea I do not endorse and an argument he does not make. In November of 2007 at the University of Iceland, prior to my ability to even access Neið's work, I presented on and submitted a paper containing my interpretation of the Gripping Beast as a protective motif with possible connections to Nordic guardian spirits—*fylgja* being noted as a specific example of such spirits (cf. Turville-Petre 1964, p. 230). In that work (Roy 2007), as is my position to date, I disagree with calling the Gripping Beast an example of a *fylgja* or any named guardian enti-

ty, because we simply do not have such evidence. In Neið's 2007 article, which I cite, the argument wanders from Óðinn to shamanism to *fylgja* in the context of a split soul, before pivoting towards an interpretation of the motif as a chimera. It is unclear to me how his one mention of the *fylgja*—which as he acknowledges himself does not fit the undefined species of the Gripping Beast, because *fylgjur* were protective animals of a defined animal type (horses, cattle, sheep, etc.)—would even apply to Óðinn. Neið states, "With regard to its representations in Animal Art, I would rather suggest the Gripping Beast to be a kind of chimera, which unites the characteristics of different animals" (p. 87). With Neið's own words, "I find it doubtful that we can determine the Gripping Beast zoologically, ...". I do not know how or why I could suggest that Neið argues the Gripping Beast to be an example of a *fylgja*.

Note that the term *fylgja* is not associated with major Norse gods, but with man—associated with afterbirth and serving as a protective spirit accompanying individuals throughout life (described in the very work Neið cites: Hastrup 1985, p. 152). Furthermore, a "mythological" interpretation of the Gripping Beast is precisely what I argue against since my survey research does not offer any connections to Óðinn or other mytho-